

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsako prvo in tretjo soboto

v Kranju (tiska in izdaja tiskarna Iv. Pr. Lampreta v Kranju, odgovorni urednik Mirosl. Ambrožič)

Velja za celo leto 4 K in se plačuje naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljke naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo „Korošca“ v Kranju. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petlet-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke stanejo 10 vin.

Štev. 10.

V Celovcu, v soboto, dne 20. maja 1911.

Leto IV.

Naprednim slovenskim volilcem v Rožni in Podjanski dolini!

Volilni boj se je vnel že skoro po vseh krajih. Sicer ne vlada letos toliko zanimanja za državnozborske volitve, kakor je vladalo pri prvi volitvi na podlagi splošne občine in enake volilne pravice. Vzroke za to, da so Slovenci postali nekako siti boja, da so volilci postali nekako ravnodušni, je iskati v okolnosti, da nam preteklo zasedanje državnega zbora ni prineslo nobenih koristi. Ljudje si mislijo, naj bo, kakor hoče, kaj se bomo kregali, saj tako nič ne pomaga. To stališče pa nikakor ni pravo!

Ce je tudi preteklo zasedanje državnega zbora bilo nerodovito, ne smemo iz tega sklepati za bodočnost. Prejalslej morajo priti predlogi na dan, kateri bodo obravnavali v prvi vrsti ljudske koristi. Država more ostati samo tedaj močna in dobra, ako je ljudstvo zadovoljno in ravno tako more ljudstvo pričakovati pomoči samo od dobro urejene države. Ljudstvo torej nikakor ne sme opesati v boju za svoje pravice.

Vse kaže nato, da bodo v bodočem zasedanju prišle važne postavbe na dan, in da bodo velike važnosti osebe, katere bo poslalo ljudstvo v državni zbor.

Pri raznih pogovorih in posvetovanjih, katere so imeli napredni koroški Slovenci se je čulo glede našega poslance dvojje mnenje.

Nekateri so rekli, da ostanejo doma in da Grafenauerja sploh ne volijo. To radi tega, ker je v Suštersičevem klubu in ker Suštersičevo delovanje nasprotuje koristim koroških Slovencev. Ne glede na dejstvo, da je Suštersič po svojem političnem nastopu škodoval koristim drugih Slovencev

in Slovanov, kar so javno pisali češki klerikalci in kar so opetovani dokazali razni napredni slovenski listi, Suštersič koroških Slovencev sploh ne pozna. On je n. pr. pač obstruiral za bosenske kmete in prisilil svoj klub, da je moral isto storiti. Misli je, da bo vsled tega postal minister. Ko je videl, da se je zmotil, je padel zopet v nasprotno smer in se navduševal za vojske potrebščine in za razne vojske kredite, ki znašajo tristo milijonov. Nikdar pa ni njegov kljub storil odločnega koraka za koroške Slovence, in sicer takega koraka, ki bi kaj izdal. Na lepe besede mi nič ne damo.

V narodnem oziru se nam ni pomagalo; pomagalo pa se nam tudi ni v gospodarskem oziru. Če se je od nas kaj zahtevalo, so rekli Nemci: saj imate Grafenauerja in Suštersičev klub. Suštersič je skrbel za kranjske klerikalce, pridobil za kranjske klerikalce milijonski kredit; na Koroško ni odpadel niti vinar.

Vrhutega je Suštersičev tovariš dr. Brejc izjavil na javnem shodu, da bo napredne Slovence zasledoval, kakor zasleduje per zajca do zadnjega grma, dokler zadnjega ne izvede in udusi.

Ce tako nastopa Slovenec proti Slovincu, potem ni mogoče voliti poslance, katerega priporočata Brejc in Suštersič.

To trdijo nekateri koroški slovenski naprednjaki. Večje število naprednih zaupnikov na Koroškem pa je drugega mnenja.

V prvi vrsti se moramo vprašati, kdo pride v postev kot nasprotni kandidat. Nemškutarški kandidat Sami je od dežele nastavljeni uradnik in je torej pod komando naših najhujših nasprotnikov, kakor so Lemisch, Höllinger, Dobernig in drugi.

Ti hočejo koroške Slovence v narodnem oziru popolnoma ubiti in s pomočjo teh gospodov nastatira uradništvo. Če bi tudi Sami hotel biti po-

šten, mu te nikdar ne bo mogoče, ker dobiva kruh od tih gospodov; tega torej noben prepričan Slovenec voliti ne more.

Mi pa tudi ne moremo voliti socialdemokrata Sitarja. Slovenskih socialdemokratov v državnem zboru sploh še ni. Slovenski socialni demokrat bi bil popolnoma odvisen od nemških socialnih demokratov, ker slovenska socialna demokracija sploh samostojno ne more nastopati. V narodnem oziru so nemški socialni demokrati yoditelji taki nasprotniki, da so se češki socialni demokrati ločili od njih. V gospodarskem oziru pa nimajo na Koroškem še nobenega vpliva, take da bi nam tukaj Sitar tudi ne mogel pomagati. Vrhutega tudi se naših razmer ne pozna.

Ce bi pa postavili samostojnega kandidata, potem je jasno, da bi pripomogli k zmagi edine le nemškutarškemu kandidatu Sumiju, kateri sploh pride največ v postev, kajti socialdemokrat niti v ožjo volitev ne pride.

Z ozirom na to je večina naprednih zaupnikov odločila se za Grafenauerja, ker jih je vodila pri tem narodnostna misel.

Naše geslo je: Volite vsi, napredni Slovenci, kakor es moč Grafenauerja! Pozabite na dr. Brejcevo hujskarije, za katere bo prišlo plačilo o prayem času; pozabite tudi na to, da bo Grafenauer brkone zopet vstopil v Suštersičev klub. Do prihodnje volitve bomo stavili v tem oziru na njega primerne zahteve in če se tem narodnim zahtevam ne bo uklonil, bomo pri prihodnji volitvi govorili drugače. Za sedaj pa se spomnimo na to, da je Grafenauer večkrat in jako odločne povedal v državnem zboru, kake krivice se nam gode. Če ni nič dosegel, ni bila to njegova krivda. Pač pa bo menda sedaj uvidel, da mora biti v najboljšem razmerju tudi s slovenskimi naprednjaki.

Damjan:

Pravica.

Dalje in konec. Majevo jutro je ždelo na zemlji, vrbe ob potoku so se zibale, si pritejano šepetale in priklanjale. Solnce je ravno vzhajalo, ko je vzel Lužarjev Tone v roko palico in culo in odšel na Goro Milosti. Župnik mu je svetoval, naj gre na Goro Milosti, kajti tja pridejo vsak dan esle množice ljudstva in usmiljeni so gotovo in radodarni. Tonetu je padla na lice debela solza, ko se je ozrl nazaj po Vrniku, po lepih belih hišah, rdečih nagejnih, ki so viseli iz oken, po svojem raztrganem hlevu... Zdelo se mu je, da so vse hiše žalostnejše kakor običajno, zatopljene v meglo in omotico, da čuti z njim vsa narava bedo, katero naj pokrije z beračenjem. Nihče se ni ozrl za njim, ko se je poslavljaj od Vrnika, le domači pos je prišel za njim in ga spremljal na vseh potih. Ko se je včasih odpravljaj od doma v tako lepem jutru, je bila njegova duša umirjena, srce potolaženo. Zdelo se mu je, da je prepevala cela narava mehko pesmi, ki se prelivajo po livadah in polnjijo njegovo dušo z veseljem. Danes pa je vse tako mrtvo-tiho, mirno in hladno kakor v grobu. Drevesa sume nekako čudno; glavni in čudni glasovi prihajajo iz hriba, plovejo, ne ve se kam in ne odkod... Včasih prilete kakor blisk in izginejo skorj neopaženi za hribom; včasih se zopet priplezijo počasi kakor bučanje valov in se izgube votlobučeci v daljavi...

Vse to sumenje in vrvenje je čutil Tone v svoji duši.

«Na Goro Milosti grem, kakor mi je nasvetoval župnik. Tam padem pred ljudi na kolena, vse jim povem, kako se je zgodilo in gotovo ne bo človeka, ki bi mi ne podal roke v prijazen pozdrav. Če mi da vsak le krajcar s prijaznim in usmiljenim obrazom — vedel bo, komu ga je dal. Potem pa grem v samostan k patrom: če se drugje ne nahaja milost, tam gre gotovo vsak zadovoljea in potešen proč. Nečem, da bi mi rekli: «Na, pij in jej, da se enkrat naješ! Ne! Le prijazno besedo in ljudem naj me priporoče in sezidam si zopet hlev, še večji in lepsi, kakor je bil prej!»

Trežno in natanke je premislil vsako stvar. Nikakor se ni ozrl, ne na levo, ne na desno. V začetku je bil vznemirjen, da mu ni dalo misliti niti o najnavadnejših stvareh, sedaj pa si je ustvaril že skoro prav predrzno prihodnost. Njegova domisljija je segala v nedosežnost, vse misli je bil zakoval že visoko v oblake in ni se ganil od njih, dokler ga ni nekdo pozdravil. A Tone je vrgel iz ust tih besede, sklonil zopet glavo in mislil dalje, da je prišel že pod vnozje Gore Milosti.

Dolga procesija se je pomikala po hribu navzgor. Spredaj je šel duhovnik s križem v roki, ljudje pa so prepevali slavo Mariji. Lužarjev Tone se je opotekal žalosti in veselja pijan. Ljudje, ki so ga srečavali, so kazali za njim s prstom in se mu smejali. Otroci so metali za njim kamenje, a Tone ni čutil ničesar, le tupatam se mu je zdelo, da ga je nekaj zasklelo. S pestjo je zazugal otrokom, ki so mahoma odskočili in rezali so se mu zopet kakor prej.

Nestrpno je čakal, da bi prišla procesija do vrha; kajti pot od doma do sem je bila dolga. Lužar pa ni imel niti kosčka kruha, da bi ga bil prigriznil. Orežniki so že čakali, da so delali množici pot, katera se je pomikala počasi in s svečanostjo na Goro Milosti. Ko se množica na vrhu ustavi, pride iz samostana mlad pater, kateri jih svečano nagovori in jih povede v cerkev. V cerkvi pa jim naredi pridigo, od katere je bil Tone tako ginjen, tako srečen, kakor še nikoli. Niti zavedal se ni, da je ob vse premoženje, zdelo se mu je, da je v paradizu. Cerkev se je praznila, množica je posedala po travi in po stopnicah. Lužar je držal klobuk v roki in šel okoli množice. Skoro vsak mu je dal nekaj, nekateri celo groš ali več! Na strani, na klopih pa je sedela gospoda, ženske v razkešnih oblekah, moški v cilindrib, povsem so se ločili od navadnih ljudi, ki so prišli le bosi in s culo v roki. K njim se Lužarjev Tone v začetku ni upal, počasi pa je dobil korajžo. Prihuljeno in tiho gre k mizi in potreplje po rami fine oblečene gspeda.

«Kaj želite?» mu reče gospod.
«Pogorel sem, gospod! Ne zamerite, niti bilka mi ni več ostala na hlevu, lahko mi verjamete; ob vse sem prišel. Gospod župnik mi je nasvetoval, naj pridem sem na Goro Milosti!»
Gospod ga je pogledal postrani, prijel kolač in mu ga potianil v roke.
Lužar je zgrabil kolač kakor otrok žlico. S koščenimi prsti ga je držal ter že določil, kdaj ga

Slovenci na Koroškem bodo rešeni same tedaj, ako se zavzamejo za nas vsi slovenski in slovanski poslanci. Prazne besede klerikalcev in sirovo zmerjanje premapetega dr. Brejca nas ne bo rešilo, ampak samo škodovalo, kakor dosedaj.

Koroške razmere.

X.

Misli na ustanovljanje obrambnih društev so se oprijeli takoj tudi drugi narodi. Čehi, Slovenci, Hrvatje, Poljaki, Madjari in Italijani so ustanovili svoja obrambna društva. V prvi vrsti so se ustanovila šolska društva. Iz tega je razvidno, da je mladina povsod največjega pomena za bodočnost vsakega naroda, da ima vsak narod le tedaj zagurano bodočnost, da je njegov obstoj sploh odvisen od dobro urejenih narodnih šol. Tudi Slovenci so to spoznali in ustanovili v svojo obrambo šolsko društvo, družbo sv. Cirila in Metoda v Ljubljani. Slovenci to društvo lahko nazivljemo obrambno društvo, kajti postavilo si je nalogo, rešiti slovensko mladino v ogroženih krajih. V krajih, ki so res ogroženi, dajejo spoznavati na vsak pogled in v vsakem oziru, da so ogroženi, v krajih, kjer se ponemčuje slovenska deca dandanes v največji meri, si je postavila slovenska šolska družba nalogo, da rešuje slovensko dečo potujčenja. Samo ta namen si je postavila. Drugega saj do danes v delovanju družbe sv. Cirila in Metoda še nismo mogli najti. Slovenci smo z ustanovitvijo družbe sv. Cirila in Metoda začeli z akcijo proti nemškemu pritisku in smo začeli s tem ostreji boj proti svojim smrtnim sovražnikom. Na Koroškem je naša rečena družba ogromno dela. Izvrševala je po svojih močeh. A umevno je, da ob skromnih naših razmerah do dandanes ni mogla doseči povoljnih uspehov. Meja slovenskega naroda je obsežna in od vseh strani pritiskajo na nas naši nasprotniki z vsemi ogromnimi silami, ki jih imajo na razpolago. Naša družba do sedajres ni mogla storiti vsega onega, kar je namerala. Naš narod je majhen, po večini kmetijski; ubog je, brez bogatincev; ali če jih tudi ima, nimajo ljubezni do nareda, ali pa počejo uvideti njega skrajne nevarnega položaja. Pri teh okoliščinah lahko spoznamo, da naša šolska družba ni imela na razpolago sredstev, ki jih imajo nasprotna obrambna društva. Ko je začela družba sv. Cirila in Metoda s svojim delom na Koroškem, pričelo se je novo življenje; ali pričel se je saj začetek novega življenja. Prej, nego se je ustanovila, se je že zavozilo v koroškem solstvu na isto pot, na katerem smo danes že jako daleč. Potreba po odporu se je pojavila že pri vseh rodoljubih koroških, kajti ponemčevanje po nemških in utrakvističnih šolah je začelo prvo lepo cveteti in posledice so se pokazale. V šolah so zavladali najbolj

poje. Gospod mu je dal še kozarec vina. Lužar ga je izpraznil v dušku in lica so mu zardela. — Zadevoljnega se je čutil: parkrat se pride in zardelovalo mu bode za začetek, ako mu se doma kaj nabere. Lahko se potem smejo vsi nevoščljivi, kateri so ga zasledovali za vsakim kerakom, za vsako besedo, katero je znil. Lahko se bo še ponašal kot eden izmed najboljših na Vrsniku. Prišel je k hiši mevesto kakor kraljico, v lepi kočiji je bil pripeljal in nihče ne bo smel reči žal besede. «Res, delati bo treba eno leto kakor živina, ali vseeno, samsvoj gospodar bom potem. Nihče ne bo pošiljal za menoj biričev in orožnikov, vse prepustim otrokom kakor najskrbnejši oče. Po smrti pa se napotim v večnost kakor svat z mirno vestjo in z lahkim srcem, vedoč, da sem delal le v prilog potomcem, kolikor so mi pripuščale moči, da, se več! Se nekateri ljudje tam na Vrsniku, ki me zavidaje, ali dobe se tudi blagi, razsodni ljudje, ki imajo v srcu bratsko sočutje. Kaj? Blagih in dobrih ljudi, da bi ne bile več? O, da!» Tako se mu je včasih stiskalo v prsih, prestrašil se je sam sebe in se hotel vrniti. Ali spomni se, da bi bil kmalu pozabil iti še v samostan k pateru.

Prišel je v veliko dvorano, čudezne okrašeno. Trideset korakov je bila dolga, trideset široka. Na lahke potrka na stranska vrata. Ko se zasliši debel glas, prime nalahke za kljuko in vstopi.

«Hvaljen bedi, Jezus Kristus!» reče plake Tone.

zagrizeni nemiškonacionalni šolski nadzorniki in so dajali učiteljem kakor prvo in glavno nalogo, da ubijajo slovenski deci v glavo nemščino in jo s tem potujčujejo. Slovenskih učiteljev ni bilo; ali pa kar jih je bilo, so morali biti tihi in mirni in voljno izvrševati nalogo visjih šolskih oblasti. Rekli smo, da je ustanovitev družbe sv. Cirila in Metoda v teh neznosnih koroških razmerah pomenila prvi korak k novemu življenju. Družba sv. Cirila in Metoda je pričela po koroškem kraju ustanovljati svoje podružnice. Rodoljubi koroški so bili po vsej deželi marljivi in delavni, povsod so agitirali z vso vnemo za shode in vabili ljudstvo skupaj. Bil je to zvršetak narodne organizacije koroških Slovencev. Podružnic se je ustanovilo lepo število, družba sv. Cirila in Metoda je pridobila lepo število članov po vsej Koroški in povsod se je obdelavala nova misel; narodno misel in narodno misel, narodno vzgoje in njen pomen so izkušali razni govorniki vcepiti v srca poslušalcev. Podružnice so bile povsod, kjer se delovale, kakor nekaka narodna vzgojiteljica; vsakdo, komur je padla iskrica ljubezni do materinega jezika v otrplo srce, se je veselil nje rhodev in od daleč so ljudje hiteli skupaj poslušat govornike in se tudi zabavali. Podružnični shodi se namreč nudili tudi zabave; prvo celovsko tamburasko društvo «Bisernica» je včasih prihajalo v daljne kraje razveseljevat ljudstvo z mile slovensko godbo; ali pa so prihajali pevci — tudi pevska društva so ustanovljali v tem času — in so navdušeno s slovenskimi pesmami razveseljevali ljudstvo, ki se ravno s petjem daje najbolj navdušiti. Kratko rečemo: z ustanovitvijo Ciril-Metodovih podružnic smo dobili koroški Slovenci nekaka narodna ognjišča, kjer smo si začeli ogrevati svoja otrpla srca.

Kako naj si pomagamo?

II.

Zakaj so pa nekatere njive tako slabe? Zemljo, katero mi danes obdelujemo, so naši predniki že sto in sto let pred nami obdelovali. Vedno več so z njiv pridelkov pridobivali, kar se potem z gnojem nazaj dali. Večina kmetov se danes dela ravno tako. Rastline ne morejo zrasti iz nič, ampak potrebujejo redilnih snovi — živeča v zemlji. Ker so pa rastline leto za letom več živeča porabile — kakor ga je kmet v podobi gnoja njivi nazaj dal, je čisto naravno, da ga danes že marsikje primanjkuje. Na njivah, travnikih, z ene besede povsod, kjer naši pridelki slabo rastejo in uspevajo, na tistih njivah je lakota, pomanjkanje doma. Rastline morajo stradati, zato ne morejo rasti in se dobro razviti.

Pridelovanje žita in drugih pridelkov se dandanes spleča le na dobre pogojenih njivah. Treba torej pred vsem njive izboljšati in jih preskrbeti s potrebno množino redilnih snovi. Kako se pa to

«Na veke, amen!» mu odgovore vsi hkratu. Tresel se je kakor otrok pred učiteljem; najraje bi bil doma. Če bi imel še hlev, ne lažil bi po teh prostorih, sed bi domev in se zaril v mrvo.

Vsi so se obrnili k njemu; najmlajši pa se vzdigne in ga spoštljivo vpraša: «Kaj bi rad?»

«O, gospodje! Gospod župnik z Vrsnika me je poslal sem!» Tone je stal nepremično, v rokah je držal klobuk, vse mu je plesalo pred očmi, čakal je le, kdaj mu odpre kje vrata in ga zapodi ven.

«Zakaj vas je poslal sem gospod župnik?»

«Pogorel sem! Ves hlev mi je zgorel, vsa merva, niti bilke mi ni ostalo. Sedaj pa meram hediti okoli usmiljenih ljudi. In slišal sem praviti, kdor pride sem prositi, ne gre nazaj žalosten, temveč potolažen.»

Vsi so sedeli pri pogrnenih mizah, polnih jedi in pijače.

«Tu imate kozarec vina in kolač!» mu reče eden izmed patrov, «vidi se, da je revež, ne smemo ga pustiti kar tako ven!»

«Postojte malo!» zakriči drugi, ki je imel ene nego kračjo, «stojte, ljudje božji! Nič man ne dajmo! Niti vinarja! Kamen, če hoče; kajti ta človek je grešnik. — Ko sem hodil včeraj po Vrsniku, sem videl potepuha, s katerim so pravili, da krade. Spominjam se dobro in ne motim se: docela tak je bil, kakor stoji sedaj pred nami. Pa ga vprašajte, kje ima potrdilo od gospoda župnika, da je v resnici pogorel in da sme hračiti tu okoli in

doseže z najmanjšimi stroški! Ali naj kmet kupuje v obilni množini umetni gnoj? Umetni gnoj je gotovo nekaj prav dobrega, samo drag je. Ako bi kmet denar za umetni gnoj na posodo vzal, ali dobi v jeseni tisti denar nazaj z obrestmi in dobičkom vred od večje množine pridelka? To je odvisno od tega, kako se računa. N. pr. kmet kupi 500 kg Tomaževe žlindre za 35 K in 125 kg kalijeve soli za 15 K, skupaj za 50 kron. S tem pognoji 1 ha velik travnik. Zraste mu, kjer je pognojil, 20 stovov več sena in otave. Računajmo krmo po tržni ceni, recimo 5 kron za stov, je vredno 100 kron. Torej je 50 kron dobička. Če se tako računa, je uspeh prav lep.

Škoda je samo, da ta račun obstoji le na papirju in v domišljiji in ne odgovarja resnici. Le malokateri krmo v istini proda, ampak jo pokrmi recimo volom. Zato se moramo vprašati in izračunati, po čem voli plačajo en metercent krme. Napravimo majhen vzgled:

Povprečno se priredi pri enem paru volov v enem letu 200 kron. En par volov, težkih deset metercentov, potrebuje na dan 30 kg krme ali na leto okroglo 110 metercentov. Voli nam plačajo torej za 110 q krme 200 kron ali za 1 q — eno krono 80 v. Za 20 q znese to 36 kron. Če tako računamo, kar je edino pravilno, najdemo, da kmet nima 50 K dobička, ampak v gotovini še 14 kron izgube.

S tem bedi samo dokazano, da so tovarnarji v svoji stroki velike bolj prebrisani, kakor mi v svoji. Čene so tako visoko nastavljene, da največ dobička ostane tovarnam.

Vzlic temu se umetno gnojenje varen prav toplo priporoča v gotovih razmerah. N. pr.: Travnike, katere gnojimo z gnojnice, potrosimo v jeseni s Tomaževo žlindro ali spomladi s superfosfatom 3 q na oral. Vsaka rastlina potrebuje pred vsem 3 snovi za življenje: dušec, kalij in fosforovo kislino. Prvi dve ima gnojnica v sebi, tretjo damo z umetnim gnojem. Nadalje se umetni gnoj imenitno izplača na deteljah. Pognojimo vse detelje v jeseni s Tomaževo žlindro in kalijevo soljo ali spomladi s superfosfatom. Detelja ima to čudno lastnost, da vzame dušec, najbolj dragoceno snov, iz zraka. Ostali dve dodamo z umetnim gnojem.

Narodne zadeve.

Na naslov c. kr. deželnega šolskega sveta. Pred menoj ležijo izpričevala za ljudske sole, in sicer slov. nemška. Zraven imam pa tudi uradni list (Verordnungsblatt). Ker sem rajen korekture in tudi pri svojih učencih napake hitro, vidim sem tembolj zapazil napake v izpričevalih in «Verordnungsblattu». Ko bi moji učenci tako slabo pisali in bi napravili v teh par besedah toliko napak, kakor slavni c. kr. deželni šolski svet in bi napake sami ne popravili takoj, bi jim dal 5. Sveda slavni deželni šolski svet, ki bi moral dati otrokom

nadlegovati ljudi! Pokazite potrdilo!» reče zopet Lužarju.

«Saj ga nimam! Čemu bi ga tudi potreboval, saj se mi vidi na obrazu, da nisem potepuh, vidi se mi, da sem ubožen, kakor ste rekli.» Nič ni vedel, ali je resnica, ali so sanje. Iz božje hiše naj bi ga zapodili?! Iz hiše, kjer se deli miloščina kakor v nebesih! Ne, to ni mogoče, sama domišljija, brezplodne sanje v obupnem položaju.

«No, ali vam nisem rekel?» reče na to pater. «Potepuh, tat, nič drugega ni ta človek, zapreti ga bo treba!»

Lužar je začel razmišljati, kako se more kaj takega zgoditi. Včasih je imel toliko poguma, danes si pa ne upa ziniti besede; ves se trese in čuti, kakor bi padala vsa obleka z njega. Strah mu je bil čisto tuj, niti poznal ga ni prej. Skoro ob vse premoženje je prišel, sedaj ga pa hočejo tukaj še ob čast pripraviti. — Tam na Poklonu, je vedel, da stoji mogočna hiša in hlev, najmogočnejša v celi fari. Tam ga čaka lepa in sloka devojka Genka. Genkin oče mu je že obljubil, rekoč, naj bo pameten. Zenil bi se bil, samo če bi ga ne bila zadela tako huda nesreča. Ali to bi se ne bilo nič, če bi ne bile hujšega.

Vrata se odpre na široko in Lužarja odvede erožniki... Najstarejši pater pa vstane, obraz se mu nagubanči v resne gube, vzdigne spoštljivo roke in naredi križ... Vsi se vstali za njim in spremili Lužarja z zavistjo v obeh do vrat.

v izpričevalih vzgled gramatične sposobnosti in popolnosti, tega ne vidi. Od otrok bi pač rad to zahteval gospod deželni šolski nadzornik. On se zgraža, ako najde le par berih napak. Tukaj v izpričevalih in v «Verordnungsblattu», torej v pristno uradnih listih, je pa «nad napakami», ker se pači le slovenski jezik. Nadalje je slovenski oddelek izpričevala tako natisnjen, da mi mogoče napisati nacionale učencev. A zraven pa je toliko prostora praznega, da bi se lahko c. kr. koroški deželni šolski svet s fijkarjem na njem vezil. Izpustila se je tudi beseda «ljudska šola», v slovenskem delu izpričevala v znak, da slovenski otroci ne hodijo v ljudsko šolo ampak samo v prismojeno ponemčevalnico, ki nima iste med ljudskimi šolami. Tako tiska in piše slavni c. kr. deželni šolski svet, a ne v Afriki, ampak na Koroškem, ne med divjaki, ampak med prima-kultur-volkom, ne za Zulukafre, ampak za razumno slovensko ljudstvo.

V koroški deželni kulturni svet je poklican tudi Slovenec g. Fr. Muri, bivši deželni poslanec na Jezerskem.

Iz najkrasnejših naših postojank na Koroškem je občina vernberska ob jezikovni meji ob Dravi blizu Beljaka. V občini, ki je v slovenskih rokah, so naseljeni poleg kake stotine Nemcev tudi Čehi. Uspeh zadnjega ljudskega štetja je jako zadovoljiv in svedoči o lepem napredku. Nastali so s slovenskim občevalnim jezikom 1673 oseb (l. 1900. le 1351), z nemškim 652 (1900. l. 896) s češkimi 27 in 15 N. zozemcev.

Velika občina Rikarja vas v Podjuni na Koroškem je imela doslej v občinskem zastopu nekaj nemškutarjev, voljenih v 1. razredu. Na volitvah dne 4. m. m. so zmagali Slovenci v vseh treh razredih. Slava jim!

V Podljubelju na Koroškem imajo zasilno šolo v praznem špnišču. Sedaj namerjajo ustanoviti samostalno šolo v lastnem poslopju. Ondotni nemški graščak se pogaja z nemškim Schulvereinom, da postavitva skupno poslopje, seveda z obveznostjo, da bo pouk nemški. S silno agitacijo se najbrže pridobi za to tudi nezavedno slovensko prebivalstvo.

Čudež na Koroškem. V obsejni občini Št. Janž na Mostiču so nastali leta 1900 le 54 Slovencev poleg 1919 Nemcev, pri lanskem ljudskem štetju pa so vendar morali izkazati 227 Slovencev poleg 1907 Nemcev.

Občinske volitve v Bekštajnu je upravno sodišče razveljavilo.

Novi koroški deželni predsednik. Linski «Deutsches Volksblatt» poroča, da odstopi v najkrajšem času koroški deželni predsednik baron Hein. Njegov naslednik bo baje gornjeavstrijskemu namestnistvu prideljeni dvorni svetnik grof Wolfgang Chotek, brat prestolonaslednikove soproge.

Nikoli si ni mislil Lužar, da ga bodo gonili orožniki. Da mu odpro duri in ga zapode ven — ne, se mi bogveka; da pa pridejo orožniki ter ga odpeljejo, in to se brez vzroka, tega si ni mislil nikdar. Kaj poreče Cenka, Cenkin oče in drugi ljudje? ... «O, pravica! Nazadnje bi mi morda lahko še prodali, kar mi je ostalo in vse bi bilo pravično! — Gotovo me izbacnejo, kadar pridem k Cenki. Vsi neeženjeni se petegujejo zanjo, od vsepovsod hodijo, da bi jo pregovorili, a dosedaj brez uspeha. Ali kadar ji povedo, kaj se je z menoj zgodilo ... o, gotovo bom videl, kako bodo hodili drugi okoli nje, meni pa se bodo posmehovali ... In vse to po krivici, brez vzrokov. Oni estir doma, o ... gotovo jo dobi; enkrat je že norela za njim, sedaj jo pa gotovo vjame v svoje mreže. In kje naj iščem pravice? Tam, kjer bi morala kraljevati čista, neomadeževana pravica, edina zaščitnica revnih in zatiranih, se tam pometajo z njo kakor z metlo, vlačijo jo po blatu kakor stare cunje. No, pa Bog z njimi! ... Trudil sem se, da bi zamahil vse luknje, ki so mi kazile s potoma pridobljeno domovanje — naskrat pa mi polovico pogori. Šel sem med ljudi, da bi me sprejeli v tolažbo s prijaznim pogledom in mi pomagali, kolikor je v njih močeh — zagnali so mi v obraz par sirovih besed in mi preskrbeli verige na roke. Šel sem med romarje po uteho, vsak se me je usmili, iz samostana pa so me vrgli na pot v ječo kakor hudodelca ... In sedaj, kako naj se odistim pred Cenko, pred favo, pred celim

Bivši deželni glavar grof Geiss je dne 15. maja umrl.

Dopisi.

Prevalje. Dne 26 aprila se je vršil nabor v Prevaljah. Pri tej priliki se je zopet od strani oblastev tako postopalo, da moramo mi to z vse resnostjo opomniti merodajne osebe, da naj nikdar ne politizirajo pri takih prilikah. Posebno nesramno se je postopalo ob priliki prisega. Neki vojak z dvema zvezdama je bral prisego v tako slabi slovensčini, da mu je po vsej pravici zabrusil slovenski fant, da ga ne razume in da noče držati prstov kvišku na besede, ki ne razume. In ko je to tudi uresničiti hotel je navzoči poročnik surovo zatulil: «Wir haben auch Pulver und Blei». Le en primer kako se je bralo: «Vi ste cesarji» (mesto cesarski). Sploh so pa orožniki postopali naravnost surovo s slovenski fanti. Vsaj vemo, kje so se je naučili. Nemškutarji sploh ne poznajo olike. Prevaljski divjak, ki ima nos v vsaki kislji župi je tudi privohal, kje se slovensko prisegali ter je prišel inspiciat kdo slov. prisega. Ne vemo, kdo mu je dal pravico.

Iz Podjune. Nekje so naročili kmetje od c. kr. kmetijske družbe koroške travna semena. Dobili so z subvencijo vred dražje nego od Mautnerja. Semena pa tako slaba, da bodojo prizadeči dali vse preiskati na gotovih mestih. Potem pa milost vam, ki imate Šumija kot kandidata. Nobeden kmet ne bo volil Šumija, ko vidi kako ga farbajo gospodje v Celovcu.

Beljak. (Medigrovs mart.) Šestletna hčerka slikarskega mojstra Preisegerja v Beljaku, Ida, se je igrala z otroci ob Dravi z zogami. Slučajno je vrgla žogo tako visoko, da je preletela ograjo in se valila proti Dravi. Dekletce je letelo za žogo. V hitrem teku po strmih bregu pa se ni mogla pravočasno ustaviti in je padla v vodo. Otroci so klicali takoj na pomoč, toda bilo je že prepozno. Močno valovje je odneslo deklico v sredo reke, kjer je izginila v globočini. Kljub napornemu iskanju s čolni in drogovi deklice še sedaj niso našli.

Rožek. (Pozar.) V noči od 26 na 27. aprila je začelo gorati posestvo vulgo Nemca v Velikem sedlu med Rožekom in Beljakom. Ogenj se je pojavil v stelnjaku in se nenadoma razširil po vasi. Sluti se, da je bil od slone reke podtaknjen. Ljudje so si resili le golo življenje. Zgorelo jim je vse pohistvo in obleka. V neki omari je zgorelo Nemcu tudi 800 kron denarja, skupilo za pred kratkem prodano zemljišče. Zavarovani so bili vsi oskodovalni posestniki, toda škoda veliko presega zavarovano vsoto.

Iz Trbiža. (Pomladanski sneg.) I. Trbiža in okolice se poroča, da je zapadel prejšnjo nedeljo po večurnem močnem naliivu celo pokrajino precej visok pomladanski sneg. Celo uro so padle goste in debele snežinke. Posebno veliko je novega snega po gorah in višinah julijskih in karnskih alp.

Svetovna politika.

Zunanji minister Brental odstopi najbrž jeseni. Da bi si izboljšal zdravje, v ta namen biva v Opatiji, ali zdravje se mu baje ni nič poboljšalo. Hrvatski sabor bo skoro gotovo razpuščen še ta mesec.

svetom? ... Se se spominjam, — mislim, da me bo nikoli več tako — ko smo sedeli pri Lojzetu pri vinu. Vencel je godel na harmoniko, ki pa je skripala kakor star voz, jaz pa sem plesal s Cenko. Prijel sem jo za mehko roko, pobožal po zametnem licu, in bilo mi je boljše, nego če bi mi dal kdo stotak! Sedeli so okoli mize tudi zavistniki, delali vsemogoče naklepe proti nama, midva pa sva se jima smejala. Zasmejala se mi je in neko neutušeno hrepenenje nama je prihajalo iz nasmeha, želje, ki prihajajo iz duše kakor na večer, ko sloni človek sam pri oknu ter strmi v temnoto daljavo. Zdi se mi, da se slišim njene utehepolne besede, da vidim njene dvigajoče se prsi, njen očarujoči obraz. Lica ji žare, gotovo misli name, na svojega Toneta na Vrniku. Če bi me videla sedaj ... V obraz bi mi pljunila, tudi če bi ji ne rekel niti besede, zakaj me ženo! Videla bi na rokah verige in zadestovalo bi ... Čisto neumljivo bi ji bilo, zakaj sem prišel na tako pot, ali spomnila bi se, kako so ji pripovedovali drugi o meni same neresnične in podle stvari. Sedaj bi jim gotovo verjela! Če jo vidim, rečem ji: Cenka, tako in tako ... ne govori sedaj z menoj, povem ti vse ... ne jezi se! ... — Ej, čemu bi neki razmišljali! Začel sem živeti kakor se spodobi krščanskemu človeku, gledal in strmel sem v svet skozi naočnike, katere so mi priporočali in vsiljevali drugi — če tako nadaljujem, me nazadnje še obesijo ...

Tako in podobno je razmišljal Tone celo pot.

Ograki trgovinski minister Hieronymi je umrl 4. t. m., star 74 let.

Novi deželni glavar bukovinski. Iz Cernovice poročajo, da bo deželni poslanec Hormuzaki imenovan naslednikom dosedanjega deželnega glavarja barona Wassilka. Namestnikom deželnega glavarja je določen deželni šolski nadzornik E. Povowicz (Malorus). Doslej je zavzemal to mesto tudi Malorus dr. Smal-Stocki.

Sedem strelav na predsednika Paname. Predsednik Paname dr. Arosemena je govoril v Davidovem mestu, kar je bilo iztrojenih v sobo sedem strelav iz revolverja. Predsednik ni zadet. Napadalec je izginil.

Turčija gradi trdnjavo. Londoski listi zatrjujejo, da se turška vlada zelo resno bavi z vprašanjem utrdbe, za katere hoče sedaj enkrat izdati 2 milijona mark, da utrdi Tripolis. Smirno in Solun hoče Turčija pretvoriti v velika vojna pristanišča, iz Mitrovice pa hoče napraviti veliko moderno trdnjavo.

Pozor! Ravnokar je izšel najnovejši v o z n i r e d, objavljen od 1. maja do 1. oktobra s koledarjem za l. 1911. — Cena 20 vin. — Dobliva se v fiskalni Ivana Pr. Lampreta v Kranju in v raznih knjigarnah.

Raznoterosti.

Reyna starca, ki ima pet milijonov denarja. Kakor poročajo iz Newjerka, je bivala v neki leseni kolibi 70letna Jane Perkins Williams. Starki se je zmesalo, zato so jo hoteli odpeljati v norišnico. Ko so preiskali njene umazano stanovanje, so našli v njem vrednostnih papirjev, denarja in vložnih knjižic skupno za pet milijonov. V svojem času je bila starca znana v finančnem svetu kot Etty Green; svoje premoženje si je pomnožila s spekulacijami na borzi.

V grobu stanujejo. Zalostna slika ameriške prosperitete se je pokazala zopet te dni. V Patersonu, milijonarskem mestu v N. J., je stanovala vdova Green z dvema hčerama v zapuščenem grobu. Dne 16. januarja jo je zapodil gospodar iz hiše, ker ni imela s čim plačati stanovanja. In mati in dve hčeri, ena 12, druga 14 let stara, so ure in ure blodile okrog, dokler niso prišle do nekega zapuščenega pokopališča. In poizkusale so odpreti zapuščene grobe. Dolgo se ni posrečilo. Končno se odpru vrata pri enem. Najhen prostor na štiri vogle z medlim oknom — povsod in od vseh strani mrzel kameč. Zakurili so ogenj. Dim je ostajal v prostoru, ker ni imel iti kam. Po kotu je ležal pepel mrtvecev, katerih je bilo veliko v grobu. In človeški pepel se je mešal s pepelom drv izpod ognja. Mlajša je kuhala nekaj krompirja, starejša pa je čepela vsa prezebla v kotu na neki deski. V takem položaju jih je dobil neki policaj. Videl je veliko, zrl pogostokrat smrti v obraz, a vendar se je zgrozil kot nikdar poprej, ko je našel te uboge ljudi. Zdelo se mu je, da se malo kadi, ko je šel mimo zapuščenega pokopališča. Šel je preiskovat in našel ubogi deklici Green. Stanovali so 14 dni že tam. Matere ni bilo tedaj, ker je bila šla gledat za delo. Vzel je eno deklice tako in jo

Zgodi se pa, da ga sreča Cenka. Tone povesi oči, ne upa se ji pogledati v obraz ...

«Joj, moj Tone!» zakriči Cenka.

«Moja Cenka!» se izvije Tonetu iz prsi.

«Ne hodi, Tone!»

«Cenka!»

«Kaj si naredil? Moj Tone!»

«O, Cenka, pravica! Nič nisem naredil ...

prav nič! Saj veš ... seveda ... niti misliti si ne moreš ... kaj bi govoril!»

«Tone, govori!»

«Saj veš, pogorelo mi je, reven sem. Nimam milijonov, nimam gozdov in živine, s culo sem se nespotil od doma, zato me ženo! ...

Orožnik pa ga je sunil s puško, da se je prekučnil po tleh. Dva curka sta se mu vlija po glavi, dva temnoredeta curka ... Cenka mu je prihitela na pomoč, a orožnik jo je sunil kakor Toneta, da je padla v travo in tam plakala. Lužarjevega Toneta pa so gnali dalje in ga zaprli.

Cenka je jokala nečindan. Toneta ni hotelo biti iz zapora. Popelnoma so ga bili obsodili, da je kradel. Čakal je le dne, kdaj ga izpuste; kajti namenil se je bil, nikdar več se prikazati na Vrnik. Dasi ni ničesar kriv, vendar ga ne sme več videti Cenka. In res, umrl je takoj drugi dan ko so ga izpustili, v občestnem jarku kakor pijanec ... Pokopali so ga brez vsega slovesa, niti duhovnika ni bilo ... Grob na mu je oskrbovala Cenka leto za letom vedoč, da ne bi mogel storiti njen Tone nikdar kaj takega, česar so ga bili obsodili ...

odpeljal v otročji dom. Zgodovina je pripreta in vsakdanja. Oče je bil delavec, premogar. Ubila ga je pred petimi leti pri neki raztelbi v Shewardoah, Pa. Zapustil ni veliko — saj veste, da je delavcu komaj za sproti. Ubijala se je mati, ko so posli mali pribranki, dokler je niso vrgli na cesto. Preponosna je bila, da bi bila prosila. Pomagala si je, kakor je vedela in znala in šla rajši s svojimi otroci na zapuščeno pokopališče, kakor pa do «človekoljubnih» src. Delavci, to ni edini slučaj! Taki slučajji se ponavljajo sto- in stokrat vsak dan, čeprav ne vedno v tej obliki. Oče se ponesreči, žena in otroci pa ostanejo prepuščeni sami zase. Imamo vse mogoče penzije za najraznovrstnejše pustolovce, nimamo pa penzije za tiste, kateri so jih v resnici potrební. In ne bomo jih imeli toliko časa, dokler ne bodo sedeli po naših zakonodajih pametni in razumni možje.

Bog na obtožni klopi in čudna tožba. Kmet Čedomir Solajič v vasi Zablavi v trnavskem okraju na Bolgarskem je vložil na duhovno sodišče tožbo proti samemu — bogu. V tej po predpisih kol-kovani tožbi, pravi kmetič Čedomir med drugim v utemeljitev svojega zahtevka tole: Splošna draginja je povsod, nesreče se vrste za nesrečami, zemlja nič več ne rodi tako, kakor prej, povsodi vlada pomanjkanje in beda, na svetu pa gospo-darijo ponajveč zlobni ljudje. Vsega tega pa je kriv gospod bog, ker zlega ne zabranjuje in hu-dobnežev ne kaznuje. Iz tega sledi, da se je dobri bog postaral ali pa je izgubil veselje, da bi se še nadalje zanimal zanje. To pa ni prav, ker s t-m gospod bog grdo zanemarija svoje dolžnosti. Če-domir Solajič torej prosi prečastito duhovno so-dišče, naj boga pošlje nemudoma v zasluženi pokoj. Na njegovo mesto naj postavi regente, ki naj v bodoče vladajo v nebesih. Duhovno sodišče je to tožbo prečitalo. Gospodje, ki so prisledniki tega sodišča, so delali silno resne obraze med citanjem, na to pa so napravili kratek proces ter odstopili «tožbo» okrajnemu glavarstvu. Nekega lepega dne nato je dobil oče Čedomir Solajič od okrajnega glavarstva pismo, v katerem semu raznanja, da ga je oblast obsodila v petdnevni zapor, ker je s svoje tožbo smartno razžalil samega gospoda boga in se takorekoč naravnost spuntal proti njemu. Sedaj sedi ubogi Čedomir Solajič v zaporu. Pravijo, da je že prišel do prepričanja, da se gospod bog ni

postaral in da se vedno živahno zanima za take ljudi, kakršen je on, ubožec Čeda Solajič.

42 24-8
Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je
„Ilustrovani tednik“

ki izhaja vsak petek in stane četrtletno le 1 krono 80 vin.

Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem!
 Naslov: „Ilustrovani tednik“, Ljubljana.

Lovske puške

vseh sestav, priznano delo prve vrste, z najboljšimi strelnim učinkom, priporoča
Prva borovska orožnotovarniška družba
Peter Wernig
 družba z omejeno zavezo v Borovnjah, Koroško.
 Članiki brezplačno in poštnine prosto.

S 3/11
 575

SKLEP.

V konkurzu „Glavne posojilnice“ v Ljubljani se v smislu odločbe c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradcu z dne 13. maja 1911, opr. št. R II 68/II prekliča na dan 16. maja 1911 določeni likvidacijski narok s tem, da se isti preloži na dan 10. junija 1911 ob 9. uri dopoldne pri tukajšnji sodnji, soba šte. 123 z dostavkom, razglašenim s tusodnim sklepom z dne 13./II. 1911, opr. šte. S 3/II

C. kr. deželno sodišče v Ljubljani
 oddelek III, dne 15. maja 1911.

Elsner m. p.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Celovcu.

Akcijski kapital K 5.000.000.

Rezervni zaklad K 500.000.

Denarne vloge obrestujemo po

4 1/2 %
 ou dne vloge do dneva vzdiga.

Kolodvorska oosta št. 27. 28

Zamenjava in eskomptuje iztrebane vrednostne papirje in vnov-
 čuje zapadle kupone. Daje predujme na vrednostne papirje.
 — Zavaruje srečke proti kurzni izgubi.
 Vinkulnje in devinkulnje vojaške in zemlinske kavčije.
Eskompt in inkasso menic. — Borzna naročila.
 Prodaja vseh vrst vred papirjev proti gotovini po dnevnem kurzu.

Centrala v Ljubljani. Podružnice v Splitu,
 Trstu, Sarajevu in Gorici.

Turške srečke. Šest žrebanj na leto. Glavni dobiček 300.000 frankov. Na mesečno odplačevanje po K 8— za komad. 1 26—10
 Tiske srečke s 4% obrestmi. Dve žrebanji na leto. Glavni dobiček K 180.000. Na mesečno vplačevanje po K 10— za komad.

Mestna hranilnica v Radovljici

je prvi, najvarnejši in največji denarni zavod za nalaganje denarja

na Gorenjskem.

Mestna hranilnica v Radovljici obrestuje vse hranilne vloge po 4 1/4 od sto. Vse narasle in nedvignjene obresti pripisuje dvakrat na leto h kapitalu in sicer 30. rožnika in 31. grudna, ne da bi bilo treba to zahtevati. Rentni davek od teh obresti plačuje Mestna hranilnica sama, tako, da dobi vsak vložnik 4 K 25 vin, od sto čistih obresti in poleg tega še dvakratne obrestne obresti na leto.

Za vse vloge in njih obrestovanje jamči v smislu od c. kr. deželne vlade za Kranjsko v imenu c. kr. ministrstva notranjih zadev potrjenih pravil **mesto Radovljica** z vsem svojim premoženjem in svojo davčno močjo — in poleg tega hranilnica s svojim premoženjem in svojim rezervnim zakladom, ki znaša sedaj čez 200.000 K.

Mestna hranilnica v Radovljici daje največjo varnost za hranilne vloge izmed vseh drugih denarnih zavodov na Gorenjskem. Zato nalagajo c. kr. okrajna sodišča in drugi c. kr. uradi vse vloge nedoletnih otrok in druge denarje le pri tej mestni hranilnici. Kdor želi iz drugega denarnega zavoda prenesti denar v Mestno hranilnico v Radovljici, izroci naj ji le vložno knjižico, da se obre- stovanje ne pretrga, dvig preskrbi hranilnica sama.

Kdor želi pri Mestni hranilnici v Radovljici nalagati denar po pošti brezplačno, zahteva naj pri hranilnici poštne položnice, katere so vsakemu na razpolago.

Posojila na zemljišča

dovoljuje proti 5% obrestovanju na amortizacijsko dobo, katero si lahko vsak dolžnik sam določi, namreč proti vračilu na 14, 16 1/2, 19 1/2, 25 ali 36 let, izjemoma tudi na 50 let.

Tako vračilo je za vsakega dolžnika zelo ugodno, ker poplača napravljeni dolg z malimi odplačili mimogrede z obrestmi. Kdor si iz- posodi drugod recimo 300 K s 6% obrestmi, plača zanje v 36 letih 648 K golih obresti, ostane torej še vedno 300 K dolžan. Dolžnik Mestne hranilnice v Radovljici se pa dolga docela iznebi, dasi plača v celi dobi še za 97 vin. manj.

Nadalje dovoljuje posojila tudi na menice in proti zastavi vrednostnih papirjev.

Tudi za posojila je Mestna hranilnica v Radovljici prvi zavod na Gorenjskem.

Kdor želi najeti posojilo ali dobiti kaka druga pojasnila, zglesi naj se v hranilnični pisarni nasproti c. kr. okrajnega sodišča, kjer se uraduje vsak dan od pol 9. do 12. ure dopoldne in od pol 3. do 5. ure popoldne razen ob nedeljah in praznikih

Ravnateljstvo Mestne hranilnice v Radovljici.